

POSTANOWIENIE

30 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Małgorzata Manowska

na posiedzeniu niejawnym 30 stycznia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa V. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
przeciwko L. spółce akcyjnej w upadłości
likwidacyjnej w K., M. w N.

i Syndykowi masy upadłości Firmy Inwestycyjnej L. spółki akcyjnej w
upadłości likwidacyjnej w K.

przy udziale Prokuratury Okręgowej w Krakowie

o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym,

na skutek skarg kasacyjnych V. spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością w K. oraz Prokuratury Okręgowej w Krakowie

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z 22 czerwca 2023 r., II Ca 2716/22,

1. odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania,
2. zasądza od V. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz M. w N. kwotę 6250 (sześć tysięcy dwieście pięćdziesiąt) złotych z tytułu zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanej do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 25 lipca 2014 r. strona powodowa V. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. wniosła o uzgodnienie treści wskazanej

w pozwie księgi wieczystej poprzez wykreślenie z niej określonych bliżej w pozwie hipotek umownych zwykłych z uwagi na nieważność czynności prawnej w postaci ustanowienia powyższych hipotek na nieruchomości objętej KW nr [...] przez Fundusz Inwestycyjny L. spółka akcyjna z powodu jej sprzeczności z ustawą i zasadami współżycia społecznego.

Wyrokiem z 7 kwietnia 2017 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie uwzględnił powództwo w całości.

Na skutek apelacji M. w N., Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z 27 kwietnia 2018 r. zmienił zaskarżony wyrok, w ten sposób, że oddalił powództwo.

Wyrokiem z dnia 19 lutego 2021 r. w sprawie III CSKP 38/21 Sąd Najwyższy na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie i poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego z dnia 7 kwietnia 2017 r., znosząc postępowanie i przekazując sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z 8 lipca 2022 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo w całości, natomiast wyrokiem z 22 czerwca 2023 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił apelację strony powodowej oraz Prokuratora Okręgowego w Krakowie w sprawie o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym.

Od wyroku Sądu drugiej instancji skargę kasacyjną wniosła strona powodowa, wskazując na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej oraz na występujące w sprawie zagadnienie prawne.

Skarżący wskazał, że Sąd Okręgowy odmówił uznania spornej umowy o ustanowienie hipotek za nieważną, pomimo że nie kwestionował trafności rozstrzygnięć innych Sądów. Skarżący wskazał na funkcję kontrolną zasad współżycia społecznego, prowadzącej do rozgraniczenia w oparciu o art. 58 § 2 k.c. czynności prawnych ważnych i nieważnych. Ponadto podkreślił uniwersalny charakter zasad współżycia społecznego, jak również obiektywny charakter uznania danej czynności prawnej za nieważną z powodu naruszenia tych zasad. Zdaniem skarżącego ani art. 5 k.c., ani art. 58 § 2 k.c. nie pozwalają na funkcjonowanie w obrocie prawnym podwójnych standardów w zależności od tego, czy stroną czynności prawnej jest konsument, czy też przedsiębiorca.

Skargę kasacyjną wniósł również Prokurator Okręgowy w Krakowie, wskazując na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej oraz na występujące w sprawie zagadnienie prawne. Prokurator Okręgowy podniósł, że naruszając dyspozycję art. 58 § 2 k.c. Sąd nie przyjął i nie uznał czynności prawnej w postaci ustanowienia hipotek na nieruchomości należącej do strony powodowej za nieważną, pomimo tego, że czynność ta pozostawała w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżącego obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie ilości przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. ma zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a nie jest przecież jego zadaniem dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów

świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. m.in. postanowienia SN: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 24 października 2012 r., I PK 129/12; z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15). Co więcej, przedstawione istotne zagadnienie nie może być pytaniem o trafność stanowiska Sądu Apelacyjnego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem konkretnej sprawy i polemiką ze stanowiskiem Sądów *meriti*, związaną z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa.

Strona powodowa w skardze kasacyjnej powyższym wymogom nie podołała. W istocie próbowała narzucić swój sposób rozumienia funkcji kontrolnej zasad współżycia społecznego, ale nie przedstawiła w uzasadnieniu przyjęcia skargi kasacyjnej żadnego zagadnienia prawnego, tylko odesłała do dalszych wywodów skargi kasacyjnej, co jest dalece niewystarczające (por. postanowienie z 16 kwietnia 2002 r., V CZ 33/02). Tymczasem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14). Ogólne rozważania strony powodowej takich wymagań nie spełniają.

Podobnie w uzasadnieniu przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wniesionej przez Prokuratora Okręgowego nie sformułowano zagadnienia prawnego. W tym uzasadnieniu kwestionuje się rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji, forsując tezę, że profesjonalny podmiot, jakim niewątpliwie była strona pozwana, z uwagi na zgodność podejmowanych czynności prawnych z zasadami

współżycia społecznego, powinien być chroniony tak jak konsument. Prokurator Okręgowy nie wskazał zagadnienia prawnego, które powinno mieć taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd Najwyższy odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie, w której pytanie zostało zadane, a jednocześnie odpowiedź ta uzyskiwała uniwersalny charakter i miała znaczenie w rozstrzyganiu innych spraw.

Reasumując, wobec wyraźnego oddzielenia w art. 398⁴ § 1 k.p.c. uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania od uzasadnienia podstaw kasacyjnych nie można przyjąć, że jeden i ten sam element konstrukcyjny skargi w postaci ogólnego uzasadnienia podstaw skargi stanowi zarazem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (postanowienie z 13 listopada 2007 r., III CSK 268/07).

Natomiast powołując się na oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), strona powinna przedstawić stosowną argumentację prawną zmierzającą do wykazania kwalifikowanego, ewidentnego naruszenia wskazanych przez nią przepisów prawa, możliwego do stwierdzenia bez merytorycznej analizy zaskarżonego wyroku oraz podstaw kasacyjnych (zob. postanowienia SN: z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49 i z 11 sierpnia 2011 r., IV CSK 163/11).

Odnosząc się zarówno do uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej strony powodowej jak i Prokuratora Okręgowego, należy stwierdzić, że ich treść nie przekonuje o ich oczywistej zasadności. Okoliczności wskazane przez skarżących nie usprawiedliwiają takiej oceny zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy nie dopatrywał się rażącego naruszenia powołanych przepisów, widocznego *prima facie*. Brak jest jakichkolwiek podstaw, aby twierdzić, że w niniejszej sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa.

W zaskarżonym wyroku Sąd Okręgowy odwołał się do orzeczeń Sądu Najwyższego i nie zgodził się z poglądem strony powodowej, że skoro w innych postępowaniach sądowych toczących się przeciwko spółce M. w N. uznano, że ustanowienie hipotek było sprzeczne z art. 5 k.c., to również w niniejszej sprawie powinno zapaść orzeczenie na tożsamej podstawie. Jak podkreślił Sąd drugiej instancji stan faktyczny niniejszej sprawy nie jest tożsamy, więc podnoszona

w niniejszej sprawie przez stronę powodową argumentacja nawiązująca do uzasadnienia tego wyroku jest nietrafna. Zasadnicza różnica polega na tym, że w tamtej sprawie powodami byli konsumenci, a nie podmiot profesjonalny prowadzący działalność gospodarczą i właśnie z uwagi na ich status oraz szczególną sytuację prawną w jakiej się znaleźli w związku z upadłością dewelopera i obciążeniem hipotekami niewłaściwe byłoby obarczanie konsumentów pełnym ryzykiem niepowodzenia inwestycji deweloperskiej.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skarg do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania rozstrzygnięto stosownie do art. 98 § 1 i 3 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[a!]